

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Επανεκκίνηση του
ευρωπαϊκού βιώσιμου τουρισμού μέσω της
συνεργασίας και της ψηφιοποίησης στον τομέα της
πολιτιστικής κληρονομιάς - Ευρωπαϊκή Εβδομάδα
Περιφερειών και Πόλεων 2022, θεματικό
εργαστήριο

ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΟ ΔΕΛΤΙΟ

Υπουργείο Τουρισμού

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΕΡΕΥΝΑΣ | ΤΜΗΜΑ ΜΕΛΕΤΩΝ ΚΑΙ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ

Επανεκκίνηση του ευρωπαϊκού βιώσιμου τουρισμού μέσω της συνεργασίας και της ψηφιοποίησης στον τομέα της πολιτιστικής κληρονομιάς / Relaunching European sustainable tourism through cultural heritage cooperation and digitalization

Πότε

14 Οκτωβρίου 2022

Φορέας υλοποίησης

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Εβδομάδας Περιφερειών και Πόλεων 2022 - Ευρωπαϊκό Δίκτυο Πολιτιστικού Τουρισμού

Πού

Υβριδική εκδήλωση (Βρυξέλλες και διαδικτυακά)

Σκοπός εκδήλωσης

Παρουσίαση των βασικών χαρακτηριστικών της Ψηφιακής (επαυξημένης και εικονικής) πραγματικότητας στον τουρισμό, καθώς και των καλών πρακτικών της.

Βασικές ενότητες

παρουσίαση αποτελεσμάτων συγχρηματοδοτούμενων προγραμμάτων ΕΕ για τη χρήση ψηφιακών εργαλείων με σκοπό τη βιώσιμη ανάπτυξη του πολιτιστικού τουρισμού: ReInHerit Horizon 2020, Cult-CreaTE Interreg, CHRISTA Interreg

Ποιοι συμμετείχαν

Εκπρόσωποι φορέων που συμμετείχαν στα ανωτέρω προγράμματα, εκπρόσωποι του Ευρωπαϊκού Δικτύου Πολιτιστικού Τουρισμού

Γενικότερο πλαίσιο

Το σεμινάριο αυτό γίνεται στο πλαίσιο του άξονα της εδαφικής συνοχής

Βασικά συμπεράσματα

Η Ευρωπαϊκή Εβδομάδα Περιφερειών και Πόλεων (#EURegionsWeek) αποτέλεσε μια εξαιρετική ευκαιρία για την ανταλλαγή απόψεων και καλών πρακτικών μεταξύ φορέων που συμμετείχαν και υλοποίησαν έργα για την καινοτόμο ανάπτυξη του πολιτιστικού τουρισμού από τον χώρο του ευρύτερου δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα.

link

<https://eu.app.swapcard.com/event/euregionsweek-2022/planning/UGxhbm5pbmdfOTYwNTQ3>

1. Εισαγωγή

Το εργαστήριο υλοποιήθηκε από το *Ευρωπαϊκό Δίκτυο Πολιτιστικού Τουρισμού (ECTN/European Cultural Tourism Network)*¹ το οποίο αριθμεί 39 μέλη σε 21 χώρες, συμπεριλαμβανομένων 13 κρατών-μελών της ΕΕ και 6 συνδεδεμένων χωρών.

Το δίκτυο αποσκοπεί στην επίτευξη υψηλού επιπέδου συνεργασίας μεταξύ των μελών του στον τομέα του Πολιτιστικού Τουρισμού και στην καθιέρωση στενής συνεργασίας με τα θεσμικά όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης και άλλους διεθνείς οργανισμούς, δίκτυα και δημόσιους οργανισμούς παγκοσμίως. Ταυτόχρονα φέρνει σε επαφή τους επαγγελματίες του τουρισμού και της πολιτιστικής βιομηχανίας που εργάζονται σε διάφορες περιοχές της Ευρώπης για να ανταλλάξουν εμπειρίες και πληροφορίες σχετικά με τις βέλτιστες πρακτικές και να αναπτύξουν νέες προσεγγίσεις και καινοτομίες.

Η δράση εντάσσεται στον άξονα της εδαφικής συνοχής.

Σκοπός του εργαστηρίου ήταν η παρουσίαση του τρόπου αξιοποίησης των ψηφιακών εργαλείων στον πολιτιστικό τουρισμό, καθώς και επιτυχημένων παραδειγμάτων εφαρμογής που αναπτύχθηκαν μέσα από τα προγράμματα InHerit, Horizon 2020 και Cult-CreaTE Interreg.

Συμμετείχαν οι ακόλουθοι ομιλητές:

-**Δρ Ιωάννα Χατζηκωστή**, Δ/ντρια στο Πολιτιστικό Ίδρυμα Τράπεζας Κύπρου. Συντονιστής Έργου ReInHerit, Horizon 2020

-**Marco Bertini** Επίκουρος Καθηγητής στο Πανεπιστήμιο Φλωρεντίας, Ιταλία. Συντονιστής Έργου Εργαλειοθήκη ReInHerit

-**Chiara Zuanni**, Επίκουρη Καθηγήτρια στο Πανεπιστήμιο Γκρατς, Αυστρία. Συντονιστής Έργου Ψηφιακός Κόμβος ReInHerit

-**Emma Aničić Makarun**, ECTN, Πλαίσιο Διαχείρισης Πολιτιστικής Κληρονομιάς για ενισχυμένη συνεργασία μεταξύ Μουσείων και Χώρων Πολιτιστικής Κληρονομιάς

¹ <https://www.culturaltourism-network.eu/>, Πανευρωπαϊκό Δίκτυο Προορισμών, Αρχών, ΜΚΟ και Ερευνητικών Ιδρυμάτων για την ανάπτυξη και προώθηση του Βιώσιμου Πολιτιστικού Τουρισμού σε όλη την Ευρώπη.

Συνοπτικά, οι στόχοι του είναι οι εξής:

- διευκόλυνση της ανταλλαγής της έρευνας
- διευκόλυνση της ανάπτυξης έργων διακρατικής και διαπεριφερειακής συνεργασίας
- εξασφάλιση βελτιωμένης συνεργασίας και ολοκλήρωσης μεταξύ του τουριστικού και του πολιτιστικού τομέα
- ανάπτυξη και βελτίωση των ευκαιριών κατάρτισης
- να καταστεί δυνατή η ανταλλαγή εμπειριών και βέλτιστων πρακτικών
- ανάπτυξη κοινών απαντήσεων στις διαβουλεύσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και άλλων θεσμικών οργάνων της ΕΕ
- σύνδεση με άλλα δίκτυα
- δημιουργία νέων και καινοτόμων προσεγγίσεων και εργαλείων
- Ευρωπαϊκό Δίκτυο Πολιτιστικού Τουρισμού (ECTN)

Τα δε θέματα που προωθεί είναι τα κάτωθι και έχουν ως σκοπό την ανάπτυξη του βιώσιμου πολιτιστικού τουρισμού:

- -Άυλη πολιτιστική κληρονομιά
- -Πολιτιστικές διαδρομές
- -Πολιτιστικές και δημιουργικές βιομηχανίες
- -Δημιουργικός τουρισμός
- -Ψηφιοποίηση ενσωματώνοντας την εικονική και επαυξημένη πραγματικότητα.

-**Alise Plaupe**, Υπεύθυνη Επικοινωνίας της Τουριστικής Ένωσης Vidzeme, Λετονία Cult-CreaTE Interreg Europe Αποτελέσματα Έργου: Πολιτιστική και Δημιουργική Τουριστική Ανάπτυξη

Την εκδήλωση συντόνισαν οι:

-**Μάνος Βουγιούκας**, Γενικός Γραμματέας στο Ευρωπαϊκό Δίκτυο Πολιτιστικού Τουρισμού (ECTN)

-**Emā Aničič Makarun**, Μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου στο ECTN

2. Επιτυχημένα παραδείγματα

Οι καλές πρακτικές στον χώρο του πολιτισμού αποτελούν παραδείγματα προς μίμηση, είτε πρόκειται για μεμονωμένες (εθνικές) προσπάθειες είτε αφορούν σε συμπράξεις χωρών, όπως συμβαίνει για παράδειγμα με τη δημιουργία διαδρομών για την αργοναυτική εκστρατεία (Ελλάδα, Γεωργία, Βουλγαρία, Ρουμανία, Κροατία, Ιταλία, Γαλλία, Ην. Βασίλειο, Δανία), αλλά και το σύνολο των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Χαρακτηριστικές περιπτώσεις αποτελούν το σήμα του ευρωπαϊκού πολιτισμού (European Heritage Label) και το ευρωπαϊκό ψηφιακό αποθετήριο πολιτιστικής κληρονομιάς Europeana.

Στο διαδικτυακό εργαστήριο παρουσιάστηκαν τα ακόλουθα πολιτιστικά προγράμματα, τα οποία θεωρήθηκε ότι συμβάλλουν στην επανεκκίνηση της βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης στις ευρωπαϊκές χώρες:

- Έργο #make it your own (InHerit, Horizon 2020)

- Έργο Cult-CreaTE (Interreg Europe Extended Project)

1.1 Έργο #make it your own (InHerit, Horizon 2020)

Το **# make it your own**² (InHerit, Horizon 2020) «Επαναπροσδιορίζοντας το μέλλον της πολιτιστικής κληρονομιάς» είναι ένα έργο που φιλοδοξεί να διαταράξει το σημερινό σταθερό μοντέλο της παραδοσιακής επικοινωνίας, της συνεργασίας και της ανταλλαγής καινοτομίας μεταξύ μουσείων και χώρων πολιτιστικής κληρονομιάς, υπό την έννοια ότι διασυνδέει συλλογές και χώρους πολιτιστικής κληρονομιάς, παρουσιάζοντας την υλική και άυλη κληρονομιά της Ευρώπης στους πολίτες και τους τουρίστες, στο ευρύτερο ιστορικό και γεωγραφικό τους πλαίσιο. Παράλληλα, προτείνει ένα πολύ καινοτόμο μοντέλο βιώσιμης διαχείρισης της πολιτιστικής κληρονομιάς, μέσω του οποίου γεννιέται ένα δυναμικό δίκτυο, που αποτελείται από επαγγελματίες της πολιτιστικής κληρονομιάς, εμπειρογνώμονες τεχνολογικών καινοτόμων λύσεων, ερευνητές, εθνικά μουσεία, περιφερειακά και τοπικά

² <https://www.reinherit.eu/team/>

Οι συμμετέχοντες εταίροι είναι οι εξής: Bank of Cyprus-Cultural Foundation, University of Nicosia, School of Law (Κύπρος), Materahub Industri Culturali e creative, Arte Sostenibile, Università degli Firenze (με έδρα τη Βαρκελώνη), MICC Centro per la Comunicazione e l'Integrazione dei Media (Ιταλία), European Cultural Tourism Network/ECTN (Βέλγιο, με έδρα στις Βρυξέλλες), (Μουσείο Κυκλαδικής Τέχνης/Museum of Cycladic Art (Ελλάδα), Universitat Graz, Graz Museum (Αυστρία), Cyens Centro of Excellence (υποστηρίζεται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, την Κυπριακή Δημοκρατία και τους ιδρυτικούς εταίρους της, τον Δήμο Λευκωσίας, το Ινστιτούτο Πληροφορικής Max Planck (MPI), το University College London, το Πανεπιστήμιο Κύπρου, το Τεχνολογικό Πανεπιστήμιο Κύπρου και το Ανοικτό Πανεπιστήμιο Κύπρου), Blue Shield Hellenic Committee (Ολλανδία με έδρα στη Χάγη).

μουσεία, καθώς επίσης και αντιπροσωπευτικούς Διαχειριστές Χώρων με τυποποιημένο χρόνο (heritage label).

Το RelnHerit υποστηρίζεται επίσης εξωτερικά, από τους αρμόδιους δήμους, τα περιφερειακά και τοπικά μουσεία, γεγονός που ενισχύει επίσης την επικοινωνία και τη συνεργασία του τομέα της πολιτιστικής κληρονομιάς σε ολόκληρη την ΕΕ, αλλά και πέραν αυτής.

Το RelnHerit βασίζεται στην ανάπτυξη ενός οικοσυστήματος ψηφιακής πολιτιστικής κληρονομιάς, όπου όλοι οι βασικοί ενδιαφερόμενοι (μουσεία, μνημεία πολιτιστικής κληρονομιάς, υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής, επαγγελματίες και κοινότητες) δημιουργούν και μοιράζονται έναν ανοιχτό-συνεργατικό χώρο με απώτερο σκοπό να πειραματιστούν, να καινοτομήσουν, να εξελιχθούν, να προοδεύσουν. Αυτό επιτυγχάνεται μέσω της δημιουργίας ενός **καινοτόμου Ψηφιακού Κόμβου**, ενώ τα εργαλεία και οι πόροι (σχετικά με την κατάρτιση, τον τουρισμό, τη διατήρηση, τη δημιουργία γνώσεων, τη χρήση/επαναχρησιμοποίηση περιεχομένου, την παράνομη διακίνηση αγαθών) που είναι απαραίτητοι για τη βιώσιμη διαχείριση θα ανταλλάσσονται μέσω της ψηφιακής πλατφόρμας που θα φιλοξενεί το οικοσύστημα.

Ο κ. **Marco Bertini** παρουσίασε το **RelnHerit toolkit**, που αποτελεί την καινοτόμο εργαλειοθήκη του προγράμματος η οποία αποσκοπεί να εντοπίσει και να συγκεντρώσει τα τρέχοντα εργαλεία και μεθόδους επικοινωνίας και συνεργασίας μεταξύ μουσείων και χώρων πολιτιστικής κληρονομιάς, προκειμένου να καταγραφούν τα κενά. Έτσι, θα αναπτυχθεί ένα σύνολο καινοτόμων εργαλείων και πρακτικών που θα διευκολύνουν την επικοινωνία και τη συνεργασία μουσείων και χώρων πολιτιστικής κληρονομιάς.

Εκτός από αυτό, στόχος είναι επίσης να οικοδομηθούν μεθοδολογικές προσεγγίσεις ως προς τη χρήση της πολιτιστικής κληρονομιάς, σε τοπικό, περιφερειακό ή διεθνές επίπεδο, ως μέσο διδασκαλίας, προσδιορίζοντας σαφώς τον ρόλο των μουσείων, των εκθέσεων και των χώρων πολιτιστικής κληρονομιάς / τοπίων **ως μέσων εκπαιδευτικού περιεχομένου**. Για παράδειγμα, τα μουσεία καλούνται να αλλάξουν την προσέγγισή τους από «συζήτηση με τον επισκέπτη» σε «συζήτηση με τους επισκέπτες», μετατρέποντας έναν μονόλογο σε διάλογο, συν-δημιουργώντας περιεχόμενο με τους χρήστες, διεγείροντας τη συμμετοχή και τη δημιουργικότητά τους, δημιουργώντας ευρύτερες συνδέσεις με νέα ακροατήρια, παρέχοντας λύσεις που βοηθούν στη δημιουργία συνεργατικών αφηγήσεων των χρηστών κι επιτρέπουν την παρακολούθηση της «θεωρίας του Ταξιδιού του επισκέπτη», σύμφωνα με την οποία «η εμπειρία της επίσκεψης ξεκινά πριν οι επισκέπτες διασχίσουν την είσοδο του μουσείου και συνεχίζεται μετά την έξοδό τους».

Από αυτές τις μεθοδολογικές προσεγγίσεις θα σχεδιαστούν **κοινά προγράμματα σπουδών** στο πλαίσιο του έργου RelnHerit, ευαίσθητα στις τοπικές ιδιαιτερότητες, δίνοντας έμφαση στην ανάπτυξη περιεχομένου που θα ενισχύσει και θα ενισχύσει τη μεταφορά γνώσης και καινοτομίας μεταξύ των επαγγελματιών στον τομέα της πολιτιστικής κληρονομιάς. Τέλος, το περιεχόμενο θα απευθύνεται και σε άλλες ομάδες-στόχους, όπως παιδιά, νέους και ενήλικες, ώστε το περιεχόμενο να γίνεται άμεσα προσβάσιμο σε όλους.

Οι ειδικοί στόχοι είναι:

- η διεξαγωγή εθνικών ερευνών σχετικά με τις τρέχουσες σύγχρονες μεθόδους επικοινωνίας, συνεργασίας και δέσμευσης,
- η προετοιμασία ενοποιημένης σύντομης έκθεσης σχετικά με τα τρέχοντα διαθέσιμα εργαλεία, τεχνολογίες και πρακτικές σχεδιασμού / προετοιμασία της στρατηγικής εργαλείων RelnHerit,
- η ανάπτυξη των ψηφιακών εργαλείων RelnHerit για εφαρμογές κινητών για εκπαίδευση,

- η ανάπτυξη της φυσικής κατάρτισης (που απευθύνεται στους επαγγελματίες): διαδικτυακά σεμινάρια, κινητικότητα/επαγγελματική κατάρτιση και εργαστήριο που απευθύνεται στις ανάγκες όλων των σχετικών ενδιαφερόμενων μερών.

Στη συνέχεια, η κα Chiara Zuanni παρουσίασε το ReInHerit Digital Hub, έναν καινοτόμο Ψηφιακό Κόμβο, ο οποίος θα αλλάξει εντελώς τον τρόπο της μέχρι τώρα επικοινωνίας, συνεργασίας και μεταφοράς της γνώσης μεταξύ μουσείων, χώρων πολιτιστικής κληρονομιάς, επαγγελματιών πολιτιστικής κληρονομιάς και σχετικών ενδιαφερόμενων. Ο κόμβος θα ενισχύσει τις συνδέσεις μεταξύ πολιτιστικών ιδρυμάτων, μνημείων πολιτιστικής κληρονομιάς και τουριστικών οργανισμών, καθώς προσφέρει νέους τρόπους πρόσβασης και εκπροσώπησης της τοπικής πολιτιστικής προσφοράς και τονώνει τη συμμετοχή και την εμπλοκή του κοινού με την πολιτιστική κληρονομιά. Με τον τρόπο αυτό, θα αντιμετωπισθούν όλες οι προκλήσεις προκειμένου να δημιουργηθεί ένα βιώσιμο μοντέλο διαχείρισης όσον αφορά:

- στην προσέγγιση του κοινού,
- τη συνδημιουργία πολιτιστικού περιεχομένου,
- τη χρήση ψηφιακών μέσων,
- την κατάρτιση και ούτω καθεξής, αναπτύσσοντας και ενσωματώνοντας την εργαλειοθήκη,
- το ηλεκτρονικό κατάστημα και
- τις παρεχόμενες εφαρμογές.

Έτσι, η ψηφιακή πλατφόρμα θα περιλαμβάνει δύο πτυχές: μία για τους επαγγελματίες του σχετικού τομέα και μία για το ευρύτερο κοινό.

Από τη μία πλευρά, οι επαγγελματίες θα μπορούν να συνδέονται γύρω από κοινό περιεχόμενο, εκδηλώσεις και θέματα, αυξάνοντας, τόσο τη δικτύωση, όσο και τις ανταλλαγές μεταξύ ιδρυμάτων. Από την άλλη πλευρά, θα μπορούν επίσης να μοιράζονται γρήγορα το περιεχόμενό τους και να προσεγγίζουν το ευρύτερο κοινό, να προσελκύουν νέους χρήστες και να αναπτύξουν δημιουργικό και προσβάσιμο περιεχόμενο για εκπαίδευση, έξυπνο τουρισμό και αναψυχή.

Στο πλαίσιο αυτό, πρόκειται να αναπτυχθεί επίσης ένα σύνολο εργαλείων που θα ενσωματωθούν στον ψηφιακό κόμβο και τα οποία θα διαμορφώσουν μια νέα μεθοδολογία για τη δημιουργία μουσικών παραστάσεων χρησιμοποιώντας νέες διαδραστικές τεχνολογίες. Η χρήση ψηφιακών τεχνολογιών, όπως τα ολογράμματα και η επαυξημένη πραγματικότητα, στις ζωντανές παραστάσεις έχει μακρά και πλούσια ιστορία, ειδικά στους τομείς της διαδραστικής τέχνης, όπου η τεχνολογία χρησιμοποιείται για την παραγωγή και την προβολή οπτικοακουστικού περιεχομένου σε πραγματικό χρόνο ως απάντηση στους ζωντανούς ερμηνευτές χρησιμοποιώντας διάφορους αισθητήρες και τεχνικές καταγραφής κίνησης.

Αυτό επιτυγχάνεται με τρία στάδια :

- 1) Το στάδιο συλλογής δεδομένων από συσκευές εισόδου όπως καταγραφή κίνησης, συσκευές αφής και αισθητήρες,
- 2) Τον μετασχηματισμό του σταδίου των δεδομένων και η χαρτογράφηση εισροών/εκροών,
- 3) Το στάδιο εξόδου ανάλογα με την εργασία εκτέλεσης (π.χ. οπτικοακουστική).

Ευρύτερος στόχος είναι η πλατφόρμα να μπορέσει να διαδώσει και να ευαισθητοποιήσει σχετικούς και ενδιαφερόμενους φορείς για το έργο ReInHerit. Για τον σκοπό αυτό πρόκειται να διοργανωθεί συνέδριο ανοιχτό στο κοινό, με αντικείμενο την εξέλιξη της διατήρησης της

πολιτιστικής πληροφορίας και τη σημασία της για τη σύγχρονη κοινωνία, αλλά και την επανεφεύρεση των ταξιδιών και του τουρισμού σε πολιτιστική βάση. Παράλληλα, προγραμματίζονται εργαστήρια, περιοδεύουσες ψηφιακές εκθέσεις, δημιουργία εκπαιδευτικών εφαρμογών και ψηφιακού υλικού.

1.2 Έργο Cult-CreaTE (Interreg Europe Extended Project)

Η κα **Alise Plaudé** παρουσίασε τα αποτελέσματα του έργου Cult-CreaTE Interreg Europe Extended Project³. Το έργο προωθεί τη δυναμική των πολιτιστικών και δημιουργικών βιομηχανιών αναφορικά με την ανάπτυξη νέων προϊόντων και υπηρεσιών πολιτιστικού και δημιουργικού τουρισμού σε 8 περιφέρειες. Οι κοινές προκλήσεις που καλείται να αντιμετωπίσει το έργο είναι:

- η προσέλκυση της νέας γενιάς με διαφορετικό τρόπο,
- η ανάπτυξη του δημιουργικού τουρισμού (creative tourism) που προϋποθέτει τη συμμετοχή των ίδιων των τουριστών και των ντόπιων στη δημιουργία των τουριστικών προϊόντων, καθιστώντας τους συνδημιουργούς,
- η προώθηση της έξυπνης, βιώσιμης και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξης σε όλες τις περιφέρειες και τις πόλεις της ΕΕ «Ευρώπη 2020»,
- η πλήρης αξιοποίηση του εξαιρετικού δυναμικού ως τρόπου προώθησης της κοινωνικοοικονομικής ανάπτυξης που από ότι φαίνεται δεν αξιοποιούν στον ίδιο βαθμό οι συμμετέχουσες χώρες,
- οι συνέργειες μεταξύ βιώσιμου τουρισμού και πολιτιστικών/δημιουργικών βιομηχανιών οι οποίες μπορούν να ενισχύσουν την προβολή και την προώθηση του πολιτιστικού τουρισμού, συμβάλλοντας στην προώθηση βιώσιμων τουριστικών προορισμών, στην προσέλκυση νέων επενδύσεων, καθώς επίσης και στη δημιουργία νέων ευκαιριών απασχόλησης, ιδίως για τους νέους και τις υστερούσες Περιφέρειες.

Ο γενικός στόχος είναι η αναδιαμόρφωση της πολιτιστικής και δημιουργικής βιομηχανίας⁴ μέσα από τη διαμόρφωση σχεδίων δράσης για τις οκτώ περιφέρειες. Τα σχέδια δράσης περιλαμβάνουν τις ακόλουθες δραστηριότητες:

1. Θεματικά εργαστήρια για τη συμβολή των κλάδων του πολιτισμού και της δημιουργικότητας στον πολιτιστικό και δημιουργικό τουρισμό.

³ <https://projects2014-2020.interregeurope.eu/christa/>

⁴ Οι επιμέρους κλάδοι του πολιτισμού και της δημιουργικότητας αναφέρονται στην πολιτιστική κληρονομιά, το σχεδιασμό, τη χειροτεχνία, τα ψηφιακά προϊόντα, τις παραστατικές και εικαστικές τέχνες, τον κινηματογράφο, το βίντεο, τη μουσική, την τηλεόραση και το ραδιόφωνο, τα φεστιβάλ, τη διαφήμιση, την αρχιτεκτονική, τη μόδα, τα αρχεία και τις βιβλιοθήκες, τα οπτικοακουστικά μέσα, τα πολυμέσα, τις εκδόσεις, τα μουσεία και τις γκαλερί, το λογισμικό, τα παιχνίδια, τα βιντεοπαιχνίδια και τα προϊόντα υψηλών προδιαγραφών (τα οποία βασίζονται σε ισχυρή πολιτιστική και δημιουργική συμβολή, όπως ο σχεδιασμός και η κατασκευή υλικών και αγαθών μόδας και τα προϊόντα τους, ιδίως μόδας υψηλών προδιαγραφών, κοσμημάτων και ρολογιών, αξεσουάρ, δερμάτινων ειδών, αρωμάτων και καλλυντικών, επίπλων και οικιακών συσκευών, αυτοκινήτων, σκαφών, καθώς και γαστρονομίας, ξενοδοχείων και αναψυχής).

2. Επισκέψεις μελέτης σχετικά με τις βέλτιστες πρακτικές για την ανάπτυξη του βιώσιμου πολιτιστικού και δημιουργικού τουρισμού.
3. Αξιολογήσεις από ομοτίμους σχετικά με τη διαδικασία ανάπτυξης δημιουργικών τουριστικών προϊόντων και ενίσχυσης των μέσων πολιτικής, στο πλαίσιο των οποίων οι εταίροι θα συνεργάζονται για τη βελτίωση αυτών των μέσων και των σχεδίων δράσης σε συγκεκριμένα θέματα και σύμφωνα με τις ανάγκες και την εμπειρογνωμοσύνη των εταίρων.
4. Αξιοποίηση και εφαρμογή των διαθέσιμων σχετικών ερευνητικών αποτελεσμάτων για ενσωμάτωση στα επιχειρησιακά προγράμματα.
5. Συμμετοχή των ενδιαφερόμενων μερών καθ' όλη τη διάρκεια του σχεδιασμού και υλοποίησης του έργου, δίνοντας ανατροφοδότηση.
6. Εκμάθηση τρόπου δημιουργίας νέων πολιτικών με την αλλαγή πολιτικής σε τοπικό/περιφερειακό επίπεδο.
7. Σχετικές εισροές στην πλατφόρμα εκμάθησης πολιτικών του προγράμματος Interreg Europe.
8. Ανάπτυξη ικανοτήτων για το προσωπικό των εταίρων, τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής και τους βασικούς ενδιαφερόμενους φορείς, όσον αφορά στην ανάπτυξη δημιουργικών τουριστικών προϊόντων.
9. Διάδοση σε πανευρωπαϊκά φόρουμ, θεσμικά όργανα της ΕΕ, διεθνείς οργανισμούς (UNESCO/UNWTO) και άλλες αρχές προορισμού και ΔΑ.

Ολοκληρώνοντας, αναφέρουμε επιπλέον σημαντικές πρωτοβουλίες της ΕΕ στο πλαίσιο της καινοτόμου ανάπτυξης της πολιτιστικής βιομηχανίας, όπως:

- Η ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής με τίτλο «Προώθηση των τομέων του πολιτισμού και της δημιουργίας για την ανάπτυξη και την απασχόληση στην ΕΕ» (COM(2012) 537 final)
- Η πολιτιστική κληρονομιά μετράει για την Ευρώπη, Europa Nostra⁵
- Ευρωπαϊκή Συμμαχία για την Πολιτιστική Κληρονομιά 3.3 (EHA) με ενεργό μέλος την ECTN⁶
- Μανιφέστο τουρισμού για την ανάπτυξη και την απασχόληση, με επικεφαλής την ETC⁷
- Ευρωπαϊκό Έτος Πολιτιστικής Κληρονομιάς 2018⁸.

⁵ [CHCFE - Ευρώπη Νόστρα \(europeanostra.org\)](http://CHCFE.eu), Cultural Heritage counts for Europe, Europa Nostra,

⁶ <https://www.culturaltourism-network.eu/europa-nostra-eha-33.html>, European Heritage Alliance 3.3 (EHA) with ECTN as an active member

⁷ Tourism Manifesto for Growth & Jobs, led by ETC, ECTN a signatory, <https://tourismmanifesto.eu/>, <https://cor.europa.eu/Documents/Migrated/Events/The%20European%20Tourism%20Manifesto%20for%20Growth%20and%20Jobs.pdf>

⁸ European Year of Cultural Heritage 2018, <https://etc-corporate.org/news/recap-of-the-european-year-of-cultural-heritage-2018/>

3. Τελικές σκέψεις και συμπεράσματα

Η Ευρωπαϊκή Εβδομάδα των Περιφερειών και των Πόλεων (#EURegionsWeek) αποτέλεσε μια εξαιρετική ευκαιρία για ανταλλαγή απόψεων μεταξύ, αφενός φορέων που συμμετείχαν και υλοποίησαν έργα MED, και αφετέρου μεταξύ ενδιαφερομένων, τόσο από το ευρύτερο δημόσιο, όσο και από τον χώρο του ιδιωτικού τομέα. Τα δε σεμινάρια απετέλεσαν πλατφόρμα επικοινωνίας και δικτύωσης, φέρνοντας σε επαφή περιφέρειες και πόλεις από όλη την Ευρώπη, συμπεριλαμβανομένων πολιτικών, διοικητικών υπαλλήλων, εμπειρογνομόνων και ακαδημαϊκών. Τα τέσσερα θέματα που επιλέχθηκαν για φέτος: η **Πράσινη μετάβαση, η Εδαφική συνοχή, η Ψηφιακή μετάβαση, και η Ενδυνάμωση των νέων**, ανέδειξαν τις ευρωπαϊκές τάσεις και το πλαίσιο στο οποίο κινούνται τα προγράμματα της ΕΕ.